

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fikhî” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Hilalin Görülmesi ve Astronomik Hesaplama

Elhamdulillah, ve's Salatu ve's Selamu Alâ Rasulihi ve Alâ Âlihi ve Sahbihi ve men Velâh ve ba'd:

Facebook sayfamız üzerinden Hilalin görülmesi ve astronomik hesaplama hakkında soru gönderen kardeşlere...

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Hilalin görülmesi ve astronomik hesaplama hakkındaki sorularınızı gördüm. Bu konuyu defalarca yayınladık. Ancak sorun yok. Açıklığa kavuşması ve pekişmesi için eklemeye bulunacağım. Umarım kardeşler dikkatli bir şekilde düşünüp tefekkür ederler. Başarı Allah'tan diyorum:

1- Ey kardeşler! Bizler, konu hakkında astronomik hesaplamaya girmiyoruz. Zira nâss sadece (Hilali) görmeye dayanmaktadır. Bu yüzden biz de hilali görmeye binaen oruç tutup bayram ediyoruz. Eğer Ramazan ayının yirmi dokuzuncu gecesini Hilali göremezsek, hilal astronomik hesaplama göre var olsa bile ancak bulutlar veya hava koşullarından dolayı (hilalin görülmesi) engelleniyorsa Ramazan ayını otuza tamamlıyoruz. Zira muteber olan görmektir. Çünkü nâss, evrensel (kozmos) bir olgu üzerine değil görme üzerine gelmiştir. Buhari'nin rivayet etmiş olduğu Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şu hadisine bir bakın... Ebu Hureyra Radiyallahu Anhu'nun şöyle dediğini işittim dedi: Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem veya Ebu'l Kasım Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: **صُومُوا لِرُؤُوسِهِ وَأَفْطَرُوا لِرُؤُوسِهِ** “(Ramazan ayının) hilalini gördüğünüz zaman oruç tutun. (Şevval ayının) hilalini gördüğünüz zaman da bayram edin. Eğer size hava kapalı olursa Şaban'ın sayısını otuza tamamlayın.” Sonra Ahmed'in rivayet ettiği şu hadise bir bakın: ... Ebu Hureyra Radiyallahu Anhu'nun şöyle dediğini işittim dedi: Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: **لَا تَصُومُوا حَتَّى تَرَوْا الْهِلَالَ وَلَا تُفْطَرُوا حَتَّى تَرَوْا الْهِلَالَ**, وَقَالَ: **صُومُوا لِرُؤُوسِهِ وَأَفْطَرُوا لِرُؤُوسِهِ فَإِنْ غَبِيَ عَلَيْكُمْ فَاكْمَلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ** “Hilali görmedikçe orucu tutmayın. Hilali görmedikçe bayram etmeyin. Ve dedi ki: (Ramazan ayının) hilalini gördüğünüz zaman oruç tutun. (Şevval ayının) hilalini gördüğünüz zaman da bayram edin. Eğer size hava kapalı olursa sayıyı otuza tamamlayın.” Örneğin bulutlar onun (görülmesini) engelliyor ve astronomik hesaplama göre gerçekten bulutların arkasında var olmasına rağmen Müslümanlar onu göremiyorsa, biz buna dayanarak iftar (bayram) yapmıyoruz. Bilakis otuzuncu gün oruç tutmamız gerekiyor. Çünkü biz onu görmedik. Tekrar ediyorum şu hadise bir bakın: **فَإِنْ غَبِيَ عَلَيْكُمْ فَاكْمَلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ** “Eğer size hava kapalı olursa Şaban'ın sayısını otuza tamamlayın.” Astronomik hesaplama göre var olsa bile.

2- Bizler, astronomik hesaplama göre bağlantının ne zaman olacağını, hilalin ne zaman doğduğunu, ne zaman battığını, güneş battıktan sonra kaç dakika kalacağını saniyesiyle birlikte bildiğinin farkındayız... Ancak şerî nâss, evrensel bir olguyu belirtmemiş, aksine görmeyi belirtmiştir. Örneğin namaz vakitlerine bir bakın. Nâssın, görmeyle sınırlı kalmayıp evrensel bir olguyu zikrettiğini göreceksiniz. **“Güneş zail olduğunda (öğle vaktinde Batı'ya kaydığına) namazı kıl.”** [İsrâ 78] **إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ فَصَلُّوا** “Güneş zail olduğunda, (öğle vaktinde Batı'ya kaydığına) namaz kılınız.” Dolayısıyla namaz, vaktin tahakkuk etmesine bağlanmıştır. Zira herhangi bir yöntemle vakit tahakkuk ettiğinde namaz kılınır demektir. Yani şayet güneşe baktığında zeval vaktini görüyorsan ya da gölgeye baktığında her şeyin gölgesinin bir misli veya iki misli olduğunu görüyorsan namaz kılınır demektir. Aynen namaz vakitleriyle ilgili hadislerde geçtiği gibi şayet bunu yapıp gerçekleştirirsen namaz sahih olur. Yok eğer bunu yapmaz, bilakis astronomik hesaplama zeval vaktinin o saat olduğunu öğrenmişsen ve güneşe veya gölgeye bakmak için dışarı çıkmaksızın saatine bakarsan da namaz sahih olur. Yani vaktin tahakkuk etmesi, herhangi bir yöntemle olabilir. Neden? Çünkü Allah Subhanehu, vakit girdiği için senden namazı talep

etmiş ve tahakkuk etme keyfiyetini belirtmeksizin vaktin girişinin tahakkuk edilmesini sana bırakmıştır. Gördüğünüz gibi bakarak zeval vaktini idrak etmişseniz namazı kılıyorsunuz, saatinize göre hesaplırsanız da namazınızı kılıyorsunuz. Yani burada (görme ve hesaplama göre) namaz kılıyorsunuz. Çünkü nâss, görme üzerine değil, bilakis evrensel bir olgu üzerine gelmiştir... Dolayısıyla bu, görme hakkında belirtilen oruç ve bayramla ilgili şerh nâssan farklıdır.

3- Şahide gelince; mesele onun için şüpheli olabilir. Zira o, hilali değil de başka bir şey gördüğü halde onu gördüğüne şahitlik edebilir. Bu, Kâdi'nin veya ayın başlangıcının ve bitişinin ilan edilmesi hakkında yetkili olan kişinin görevidir. Dolayısıyla şahitleri ve sayılarını tetkik eder ve sayı ne kadar çok olursa güven de o kadar yüksek olur. Ayrıca görgü tanığının güvenli olup olmadığını, hilalin yönünü, gün batımından sonra kaldığı süreyi, onu gördüğü yeri, Müslüman mı yoksa fasık mı olduğunu ve benzerlerini tetkik eder... Bize, Muhammed İbn Abdulaziz İbn Ebu Rizma'nın şöyle dediği rivayet edildi: Bize el-Fadl İbn Musa'nın Süfyan'dan, İkrime'den ve İbn Abbas'tan şöyle dediği rivayet edildi: Bedevinin biri Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e gelip: **"(Ramazan) hilalini gördüm dedi. (Sallallahu Aleyhi ve Sellem): Allah'tan başka ilah olmadığına Muhammed'in de O'nun kulu ve Rasulü olduğuna şahadet eder misin? diye sorunca bedevi: "evet" dedi. Bunun üzerine Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem, oruca başlayın diye nidada bulundu."** [Sünen-i Nesai] Hakeza şahidi tetkik etti. Ancak mesele hakkında astronomik hesaplama girmede. Yani ona şöyle demedi: Hilalin bulutların arkasında var olduğuna veya olmadığına astronomik hesaplama karar verir. Çünkü astronomik hesaplamanın meseleye dahil edilmesi, Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şu hadisinde geçenlere aykırıdır: **"صُومُوا لِرُؤُوسِهِ وَأَفْطِرُوا لِرُؤُوسِهِ فَإِنْ غَيَّبَ عَلَيْكُمْ فَعُدُّوا ثَلَاثِينَ (Ramazan ayının) hilalini gördüğünüz zaman oruç tutun. (Şevval ayının) hilalini gördüğünüz zaman da bayram edin. Eğer size hava kapalı olursa sayıyı otuza tamamlayın."** Dolayısıyla nâss, hesaplama göre hilal bulutların arkasında olmasına rağmen ancak görülmemesinden dolayı ayın otuza tamamlanması gerektiği noktasında gayet açıktır.

4- Şu soruyu soran kişiye gelince: (Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: **"Biz ümmî bir ümmetiz; yazma ve hesaplama bilmeyiz, ay şu kadar ve şu kadardır. Yani ya 29 ya 30 gündür."** [Buhari] Bundan bizim görmeyi benimsememize bir aykırılık olduğu anlaşılıyor mu? Çünkü bu, bizler yazma ve hesaplama bilmeyiz. Hesaplama öğrendiğimizde o zaman astronomik hesaplama kullanırız demek değil midir?) Bu anlayış doğru değildir ve usulde malum olduğu üzere reddedilen bir sözdür. Zira bu mefhum, ihmal edilmiştir (hükümsüz bırakılmıştır). Çünkü (ümmî) vasfı, en genel çıkış yerinden çıkmıştır. Çünkü Arapların geneli ümmî idiler. Ayrıca bu mefhum, şu hadisin nâssıyla ihmal edilmiştir: **"Eğer size hava kapalı olursa sayıyı otuza tamamlayınız."** [Buhari]

Mefhumla amel etmenin şartlarının vakası işte budur ve birden fazla görülür. Dolayısıyla o, ya en genel çıkış yerinden çıktığında ya da o şu gibi başka bir nâssın mantuku ile ihmal edildiğinde ihmal olur: **"Fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin."** [İsra 31] (Fakirlik korkusuyla), anlaşılır bir vasıftır. Aynı şekilde en genel çıkış yerinden çıkmıştır. Yani onları, fakirlik korkusuyla öldürüyorlardı. Sonra bu mefhum, şu nâss ile de ihmal edilmiştir: **"Kim bir mümini kasten öldürürse onun cezası, cehennemdir."** [Nisa 93] Bu yüzden bu mefhum, ihmal edilir. Dolayısıyla haram olan fakirlik korkusuyla öldürmektir, şayet zenginlikten dolayı öldürürse helal olur denilmez! Bilakis öldürme, ister fakirlikten isterse zenginlikten dolayı olsun her iki durumda da haramdır. Aynı şekilde şu ayet: **"Kat kat artırılmış olarak faiz yemeyin."** [Âl-i İmran 130] (Kat kat artırmak) anlaşılır bir vasıf olup aynı şekilde en genel çıkış yerinden çıkmıştır. Yani onlar, kat kat artırılmış faiz yiyorlardı. Sonra bu mefhum, şu nâss ile ihmal edilmiştir: **"Allah alış-verişi helal, ribâyı (faizi) haram kılmıştır."** [Bakara 275] Bu yüzden bu mefhum ihmal edilir. Dolayısıyla riba (faiz) çok olduğunda haramdır, yoksa az olduğunda caizdir denilmez. Bilakis miktarı ne kadar olursa olsun riba haramdır. Çünkü (kat kat artırmak) mefhumu, söylediğimiz gibi ihmal edilmiştir.

Hakeza (ümmî) kelimesi, beyan ettiğimiz gibi ihmal edilmiştir. Yani havanın kapalı veya yağmurlu olmasından dolayı hilal görülemez, ayın otuza tamamlanması gerekmektedir. İster hesaplamayı bilelim isterse bilmeyelim farketmez.

5- Bu yıl ki İydu'l Fıtr'a (Ramazan Bayramı'na) gelince; dikkat ederseniz (hilalin görüldüğünün) ilan edilmesini geciktirdik. Nedeni ise bu meselenin tahakkuk etmesi içindir. Nitekim (hilalin) görüldüğüne dair farklı şahitlikler olmuştur:

a- Afganistan, Mali ve Nijer, 30/4/2022 Cumartesi günü gün batımından sonra hilalin görüldüğünü açıkladı, ardından H. 01 Şevval 1443 M. 1/5/2022 Pazar gününü bayram olarak ilan etti.

b- Yaklaşık 21 Arap ülkesi, Cumartesi gün batımından sonra hilalin görülmesinin tespit edilmediğini, bu nedenle Pazar gününü Ramazan ayının tamamlanması olarak kabul ettiklerini ve bayramın 2/5/2022 Pazartesi günü olduğunu açıkladılar.

c- Dört ülke de Cumartesi gününün Ramazan'ın yirmi sekizinci günü olduğu takvimine sahiptiler. Bu nedenle hilal, Cumartesi akşamı değil, aksine ertesi Pazar günü gözetlendi ve hilal görülmedi. Bu yüzden Pazartesi günü Ramazan ayının tamamlanması ve 3/5/2022 Salı günü de bayram olarak kabul edildi. Bu ülkeler Hindistan, Bangladeş, İran ve Pakistan'dır.

6- Burada kimin gördüğünün takip edilmesi gerekir. Çünkü gören kişi, görmeyen kişiye karşı bir delildir. Böylece meseleye astronomik hesaplama dahil edilmeksizin şerî nâsslarda olduğu gibi görme tahakkuk etmiş olur. Çünkü Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in hadisi, bu hususta gayet açıktır. Zira Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: **“Eğer size hava kapalı olursa sayıyı otuza tamamlayınız.”** Çünkü Mali ve Nijer, Afganistan'ın batısındadır. Yani hilali görmek Afganistan'da tespit edilmişse, Mali ve Nijer'de tespit edilmiş olması evla babındandır. Bu yüzden tetkik etmeye Afganistan'dan ve hilalin görüldüğünü ilan eden şu ülkeden başladık:

a- Nijer, Şevval ayı hilalinin Cumartesi günü gün batımından sonra Diffa, Tava ve Maradi bölgeleri ile Zinder kentinde görüldüğünün tespit edildiğini açıkladı.

b- Afganistan Yüksek Mahkemesi Cumartesi akşamı, ülkede 1 Mayıs Pazar gününün 2022 Ramazan Bayramı'nın ilk günü olacağını açıkladı. Bu ülkeden gelen haberlere göre hilalin görülmesi şu eyaletlerde olmuştur: (Ghor, Ghazni, Kandahar ve Farah eyaletleri ve bölge komiteleri tarafından 27 sahih şahadet tespit edilmiştir...)

c- Mali devleti de Cumartesi akşamı, Şevval hilalinin 8 şahit tarafından iki yerde görüldüğünü açıkladı.

Yani hilal, farklı yerlerde yaklaşık 39 şahit tarafından görülmüştür... Biz de özellikle Afganistan'da tetkik etmek için her türlü çabayı gösterdik. Çünkü Mali ve Nijer, batıdadır. Zira hilalin görülmesi Afganistan'da doğrulanırsa, Mali ve Nijer'de hayli hayli doğrulanmış olur... Medya organları, hatta vilayetlerdeki mutemetlerden bize ulaşanlarla yetinmedik, aksine buna eklemeye bulduk...Zira Afganistan'daki medya ile iletişime geçtik. Aynı şekilde Avrupa'daki bazı Afgan kardeşler, hilalin görüldüğünün tespit edilmesi noktasında bizler mutmain oluncaya kadar meseleyi tetkik etmek için Afganistan'daki bazı tanıdıklarla iletişime geçtiler. Böylece Medine saatine göre gece saat on iki sularında hilalin görüldüğünü ilan ettik.

7- Müslümanlar neden hilalin görülmesi noktasında ihtilaf ediyorlar şeklinde soru soran kişiye gelince... Cevap gerçekten çok basittir ve bu da aşağıdaki şekildedir:

a- İhtilafın sebebi, çok açık olmasına rağmen şerî hükme tabi olmamaktır! Zira Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem bize, hilali görmeye tabi olmanın vacip olduğunu açıklamış ve bunu da Sallallahu Aleyhi ve Sellem şu kavliyle teyit etmiştir: **“Eğer size hava kapalı olursa sayıyı otuza tamamlayınız.”** Burada astronomik hesaplama itibar edilmediği gayet açıktır. Çünkü nâss, bulutların görülmesini engellemesinden dolayı hilal görülmediği takdirde ayın otuza tamamlanması vacip kılmıştır. Hatta hilal bulutların arkasında var olsa ve astronomik hesaplama göre bulutların arkasında olduğu tespit edilse bile bununla amel etmek doğru değildir, aksine ayı otuza tamamlarız. Aynen Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in hadislerinde geçtiği gibi: **“صُومُوا لِرُؤْيَيْهِ وَأَفْطَرُوا لِرُؤْيَيْهِ فَإِنْ غَبِيَ عَلَيْكُمْ فَعُدُّوا ثَلَاثِينَ (Ramazan ayının) hilalini gördüğünüz zaman oruç tutun. (Şevval ayının) hilalini gördüğünüz zaman da bayram edin. Eğer size hava kapalı olursa sayıyı otuza tamamlayın.”** Ve Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: **“Hilali görünceye veya**

(Şaban'ın) sayısını (otuza) tamamlayıncaya kadar (Ramazan ayını) öne almayınız, sonra (Şevval) hilalini görünceye veya (Ramazan'ın) sayısını (otuza) tamamlayıncaya kadar oruç tutunuz.” [Ebu Davud rivayet etti.] Ve Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: **“Ramazan hilalini gördüğünüz zaman oruç tutunuz ve Şevval hilalini gördüğünüz zaman iftar ediniz (bayram yapınız.) Eğer hava bulutlu ise otuz gün oruç tutunuz.”** [Müslim rivayet etti.] Bu hususta birçok hadis vardır. Bu hadisler, bu hususta muteber olanın, hilali görmek veya otuza tamamlamak olduğuna delalet etmektedir. Ayrıca bu hadislerden, bizzat herkesin hilali görmesi kastedilmemiştir. Bilakis bununla, adil bir kişinin şahitliği kastedilmiştir. Nitekim İbn Ömer -Radiyallahu Anhuma'nın- şöyle dediği tasdik edilmiştir: **“İnsanlar hilali gözetliyorlardı. Ben, Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e onu gördüğümü haber verince, o da oruç tuttu ve insanlara oruç tutmalarını emretti.”** [Ebu Davud rivayet etti.]

b- İkinci sebebe gelince; Müslümanları Hilafetin bir araya getirmemesi ve onların, hiçbir ayrılık olmaksızın ihtilafı ortadan kaldıracak tek bir yöneticilerinin olmamasıdır. Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in hadisi incelendiğinde bu netleşecektir. Nitekim Ahmed Müsnedi'nde şöyle dedi; bize Huşeymun rivayet etti, bize Ebu Bişr Ebu Umeyr İbn Enes'den rivayet etti, bana Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sahabesinden bir grup Ensar'ın şöyle dediğini rivayet etti: **“Dediler ki: Şevval hilalini (hava koşulları nedeni ile) göremedik. Böylelikle sabaha oruçlu olarak başladık. Günün sonunda bir kabile geldi. Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in yanında dün hilali gördüklerine dair şahitlik ettiler. Bunun üzerine Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem onlara oruçlarını bozmalarını, daha sonra da ertesi gün bayramları için çıkmalarını emretti.”** [Müsned-i Ahmed]

O dönemde köyler ve şehirler arasındaki iletişimin zorluğuna rağmen, Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in Medine'deki Müslümanlara oruçlarını bozmalarını emretmesiyle sorun çözülmüştür. Çünkü hilal çölde görülmüştür. Sonra Müslümanlara yarın bayram namazını kılmalarını emretmiştir. Çünkü çöl heyeti, o gün bayram namazının vakti geçtikten sonra Medine'ye gelmiştir. Bu, bir ülkeden diğerine haber ulaştırmanın uzun zaman aldığı bir dönemdir. Haberin çok hızlı bir şekilde yayıldığı bugün nasıl olur acaba? Bu yüzden eğer Müslümanların tek bir Halifesi ve devleti, özellikle de İslam'ın şerî yöne göre devlet, parti ve birey için emrettiği şekilde Müslümanları birleştiren ve onların birliğini sağlayan her şeyde bir benimseme olsaydı, Allah'ın kulları kardeş olurlardı. Zira Müslümanları birleştiren bir şerî görüşü benimsemek, İslam'da çok önemli bir meseledir.

İhtilafı ortadan kaldıracak olan işte bu iki husustur. Bu yüzden Müslümanların, Allah'ın Muhkem Kitabı'nda indirdiği gibi Müslümanların insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmet konumuna geri dönmeleri amacıyla bu iki husus gerçekleştirmek için büyük çaba göstermeleri gerekir: **“Siz, insanlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emredersiniz, kötülükten alıkoyarsınız ve Allah'a inanırsınız.”** [Âl-i İmran 110]

Sonuç olarak Allah Subhanehu'dan, tüm Müslümanları işlerinde en doğruya iletmesini, onları İslam'ın izzetiyle izzetlendirmesini, uzun bir aradan sonra devletlerini kurmalarını, Rablerine itaatte ihtilafa düşmemelerini, bilakis Subhanehu'nun buyurduğu gibi olmalarını temenni ediyorum: **“Bundan dolayı Allah'tan bir nimet ve lütufla kendilerine hiçbir fenalık dokunmadan geri döndüler ve Allah'ın rızasına uydular. Allah, büyük lütf sahibidir.”** [Al-i İmran 174]

Allah ibadetlerinizi kabul etsin. Vesselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Kardeşiniz
Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 10 Şevval 1443
M. 10/05/2022

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:
<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4246>